

ta jonka itse Engels myöhemmin ("Klassenkämpfen" esipuheessa) arvelee voivan tapahtua rauhallisesti.

Mutta ennen kaikkea täytyy agitatsioonin kautta kaikkien maitten köyhälistön yhtyä ja sen takia loppuu K. M. tuohon suuremmoiseseen huudahdukseen: "*Kaikkien maitten proletaarit yhtykää!*"

Suuriarvoinen on se työ ollut, minkä M. ja E. K. M:n sepittämällä loivat köyhälistölle ja koko ihmiskunnalle. K. M. on sosialismin peruskirja, magna charta libertatis. Pieneen vihkoseen on koottu kaikki se, mikä on varsinaista sosialismille, nykyajan ehdottomasti suurimmalle kansanliikkeelle. Ja sen takia se "vielä tänäänkin on paras ja älykkäin agitatsioonikirjamme", kuten Bebel sanoo: "se on muuttunut", kuten Mehring huomauttaa, "koko maapallon köyhälistön yhteiseksi sotalipuksi".

12. 10. 11.

JURISTISOSIALISMI

Juristisosialismi — mitä se on? Epäilemättä moni lukija ei ole kuullut hiiskaustakaan tästä omituisesta nimityksestä. Ja kuitenkin on tuota "juristisosialismia" jotenkin paljon kaikissa sivistysmaissa.

Jokainen tuntee marxilaisuuden ja revisionismin. Edellinen on sosialismi jyrkimmässä muodossaan, revisionismi on sosialismi, jolla lopullinen päämäärä, tuotantovälikappalten ottaminen valtion huostaan, on vielä hyvin kaukana häämöittävä, hetken parannukset pääasiana; pelkästä reformikannasta, joka ei tahdo yhtään tai *hyvin* hämärästi tuota päämäärää, tämäkin sosialismi eroaa.

Juristisosialismi hyväksyy sosialismin päämäärän jyrkimmässä tai lievemmassä muodossa, ja se vaatii, että sosialismi on saatettava oikeusopillisiin muotoihin ja kaavoihin, toisin sanoen että sosialismin aatteitten tulee tunkea koko lainopin läpi; se tahtoo luoda sosialistisen eli "sosiaalisen oikeusfilosofian." Se eroaa siinä sosiaalisesti reformeeraavasta lainopista, jolla on paljon

kannattajia porvarillisissa piireissä, että se tunnustaa sosialismin perusopin tuotantovälineitten sosiaaliseeraamisesta.

Muutammat sosialistit, kuten esim. ranskalainen Sorrel, ovat sitä mieltä, että jo itse marxismissa on riittävästi oikeusopillisia määritelmiä. Mutta myönnettävä on sentään, että paljon niitä ei ole. Tarvitaanko enemmän, siitä ollaan eri mieltä.

Juristisocialismin varsinainen luoja oli Wien'in yliopiston rehtori oikeustieteen professori Anton Menger, (*1841 †1906). Hän oli äkkiä sosialismin vaikutuksesta ruvennut epäilemään koko vallitsevan oikeusjärjestelmän oikeudellisuutta ja hänestä tuli sosialisti, niin virallinen professori kuin olikin. Hän hyväksyi tuotantovälineitten ottamisen valtion huostaan ja hän alkoi kirjoittaa teoksia ajatustensa mukaan, jotka rohkeutensa, erinomaisen selvyytensä, terävän arvostelun ja uutuuksensa kautta herättivät hyvin suurta huomiota — ja vastustusta, etenkin tuossa erittäin ummehtuneessa juristimaailmassa, johon ne löivät melkein kuin salama. Koska Menger on juristisocialismin tienraivaaja ja vieläkin sen etevin edustaja, teen seuraavassa hieman tarkemmin selkoa hänen opistaan. Teen sen samalla paljastamalla tämän hänen oppinsa monta heikkoa puolta.

Menger sanoo ensimmäisen tätä alaa koskevan teoksensa esipuheessa (v. 1886), että "jos sosialistiset aatteet vapautetaan lukemattomista kansantaloudellisista ja ihmisystävällisistä esityksistä, jotka muodostavat sosialistisen kirjallisuuden pääsisällön ja muutetaan kuivan järkeviksi oikeuskäsitteiksi, voivat käytännölliset valtiomiehet älytä, mihin määrin vallitseva oikeusjärjestelmä on muutettava kärsivien kansaluokkien eduksi. Tässä sosialismin juristisessa kehittämisessä on minun käsitysteni mukaan oikeusfilosofian tehtävä meidän aikoinamme," s. o. Menger tahtoi tehdä oikeustieteestä, etenkin siviilioikeudesta (omaisuusoloja koskevasta oikeudesta) "socialistisen oikeuden eli oikeusfilosofian."

Näissä Mengerin sanoissa onkin koko juristisen sosialismin päätarkoitus määritelty. Mutta sanottakoon se

nyt heti, siinä on myös sen sisällinen heikkous paljastettu. Se on yhteydessä sen toiseikan kanssa, että Menger, niinkuin muutkin sosiaaliset juristit ei tunnusta Marxin ja Engelsin historiallista materialismia eli taloudellista historian käsitystä kaiken muun kehityksen välttämättömänä tai välillisenä pohjana. Paraimmiten on tämän opin esittänyt Marx "Poliittisen ekonomiansa" esipuheessa (katso Koitartani II) ja Engelsin Anti-Dühringissä sekä Feuerbachissa, myöskin muutamissa kirjeissä, jotka ovat julaistut Dokumente des Sozialismus'en II nidoksessa (ss. 65—78). Viimemainitussa paikassa selittää Engels, mitenkä alkuansa ekonomiset (taloudelliset) olot määräävät oikeuskäsitteetkin, mutta mitenkä nämätkin sitten joutuvat erikoistyoşkentelijäin, ammattijuristien peukaloitaviksi ja mitenkä tämä näin muovailtu yhteis- ja yli-rakennus aina saa uusia iskuja uudistuvan taloudellisen kehityksen kautta. Sama on uskonnon ja siveysopin laita: *taloudellinen tila on aina alkuperäisenä määrääjänä*. Sen takia voikin esim. eräs nykyajan sosialistinen pappi, Göhre, aivan oikein väittää, että nykyään ei ole vaikuttamassa yksi, yhteinen siveysoppi, vaan neljä, viisi samassa yhteiskunnassa, erilainen kussakin kansaluokassa. Ja Greulich on eräässä pikkukirjassa mainiosti toteennäyttänyt, mitenkä niin näennäisesti puhtaasti uskonnollinen asia kuin ristiretket, ilmeisesti riippuvat taloudellisista alkuvaikuttimista ja taloudellisesta kehityksestä. Mutta, kuten sanottu, Menger ja sosiaalijuristit eivät tätä tunnusta ja edelleen voi sen takia väittää, että "kansat (!) eivät milloinkaan ryhdy suurempiin sosiaalsiin kokeisiin, ennen kun yksinomaan kokeisiin perustuva sosialistinen valtio-oppi on luotu. (Das Recht auf den vollen Arbeitsertrag 4, siv. 110). Tämä on ilmeinen erehdys. Kyllä "kansat" ryhtyvät uudelleen valtion luomiseen silloin kun taloudellinen kehitys on päässyt niin pitkälle ja laskenut sille *taloudellisen* pohjan, huolimatta siitä, onko tuo "sosialistinen valtio-oppi" jo paperilla vai eikö.

Menger ei myöskään ole Marxin kannalla monessa muussa suhteessa: hän ei hyväksy kurjistumisoppia, ei

nähtävästi suhteellistakaan, vaikka moni marxilaisuuden vastustajakin (kuten esim. Brunhuber) on myöntänyt sen oikeaksi, eikä hän niinkään usko keskiliikkeitten häviämistä, vaikka suurliikkeet *suhteellisesti* kasvavat paljoa suuremmassa määrässä kuin edelliset; eikä hän oikein usko, että tuotanto melkoisesti monistuu sosialistisessa valtiossa, vaikka Kautsky esim. (kirj. Die Soz. Rev.) on sen melkein ilmeisesti todistanut. Hän tekee samoin monta muuta hyökkäystä Marx'ia ja Engels'ia vastaan (helposti kumottavia), vieläpä väittää suoraan, että Marx on suorastaan lainannut lisäarvo-oppinsa englantilaiselta Thompson'ilta, Owen'in etevältä oppilaalta. Tämä väite on kuitenkin aivan väärä. Thompson itse lainasi "lisäarvon" Sismondi'ilta (ero on vain siinä, että tämä ei vielä leimannut sitä "vääräksi") ja Marx kehitti Sismondi-Thompsonin lisäarvo-opin siten, että hän pani sen yhteyteen työajan kanssa, kuten esim. venäläinen professori Tugan-Baranowski on osoittanut (Der mod. Soz. siv. 50). Väite, että Marx olisi lainannut lisäarvo-oppinsa Thompson'ilta on sama kuin jos väittäisi, että Marx olisi *lainannut* Kommun. Manifestin Considerant'ilta sen tähden, että tämä on kirjoittanut ennen osaksi samansisältöisen "Manifestin." Vielä vähemmin perusteltu on tietysti Menger'in väite, että Thompson'in pääteos on katsottava sosialismin "perusteokseksi" ja että vanhemmat englantilaiset ja ranskalaiset sosialistit, joille Marx, kuten jokainen suurmieskin edelläkävijöillensä, tietysti on paljon velkaa, olisivat Marx'ia paljoa perusteellisemmat! (Das Recht siv. IV ja 96).

Huolimatta kaikesta tästä on tunnustettava, että Menger pelkäämättä ja uljaasti kaikissa teoksissaan puolustaa sorrettujen kansankerrosten oikeuksia. Mielihyvällä lukee hänen mitä pontevampia kehoituksiaan työväenluokalle, proletaareille, mitenkä heidän tulee valloittaa valta yhteiskunnassa itsellensä. Voimakkaammin harva, jos yksikään sosialisti, on lausunut ilmi tämän asian. Tosin Menger ei suorastaan muualla kuin yhdessä paikassa (Kansanpolitiikan 23:ssa luvussa) puhu luokkataistelusta, mutta tämä paikka, kuten hänen kirjailija-

toimensa sanoo, että ainoastaan tällöinen toimenpide on omiansa viemään toivottuun tulokseen: valtiollisen vallan valloittamiseen köyhälistölle köyhälistön kautta, joka viepi oikeusjärjestelmänkin perinpohjaiseen muutokseen. Väkivaltaisia keinoja Menger kuitenkin ei hyväksy. Tämä empimätön asettuminen sorrettujen puolelle, joka tuottikin hänelle paljon vastuksia, on sitä enemmän ihailtavaa, kuin ottaa huomioon, että se tapahtui yhden Euroopan suurimman sivistysahjon johtajan puolelta vanhassa Itävallan monarkiassa.

Mengerin suurin merkitys kirjailijana juristisocialismin alalla on mielestäni siinä ankarassa arvostelussa, jonka hän suoritti Saksan kansallisesta lakikirjasta: "Bürgerliches Gesetzbuch", *porvarillisesta* tosiaan, sillä kuten Menger osoittaa — arvostelu kohdistui jo 1888 vuoden luonnokseen — siinä kuvastui erinomaisesti porvarillinen sortovalta omistamattomia kansaluokkia vastaan. Hän väittää aivan oikein, "ettei tule unohtaa, että hän on ensimmäinen, joka omistamattomien kansaluokkien kannalta luo valoa yksityis-oikeuden syvyyksiin ja lymykomeroihin" (Das bürg. Recht 4, siv. 191) ja että juristit kaikissa maissa *etujensa ja kasvatuksensa johdosta ovat taipuvaisia pitämään itsensä ainoastaan omistavien luokkien palvelijoina ja edustajina*. Ja "kuka voi jonkunlaisella oikeudella väittää, että vissi yksityis-oikeuden järjestelmä on syntynyt koko kansan hengestä. kun sen kautta neljä viidettä tai yhdeksän kymmenettä osaa kaikista valtion jäsenistä on koko elinajaksi suljettu pois enimmästä nautinnoista ja eduista?" "Todellisen lainsäätäjän silmän ei tule olla käännettynä entisyyttä, vaan lujasti tulevaisuutta kohti," "hänen tulee aina joka tähdellisemmän oikeussäännön suhteen tutkia, vastaako se yhteiskunnassa vallitsevia voimasuhteita". Tuomarinkin tulee tuomita sosiaalisten näkökohtien mukaan; ainakin ensi sukupolven juristeilta sopii tätä odottaa. Nyt tosin tuomitsee tuomari sangen usein eri näkökohtien mukaan, mutta silloin aina alempien kansakerrosten vahingoksi. "Näin ollen ei kukaan voi kummeksia, että omistamattomat kansaluokat kaikissa sivistysvaltioissa

epäluulolla katsovat siviilioikeuden käyttöön” ja “että köyhä muuttuu valtion ja yhteiskunnan suoraksi viholliseksi.”

Ja Menger esittää sitte *monta esimerkkiä*, mitenikä ylemmät kansanluokat lakia laatiessaan ovat vain katsooneet omaa etuansa ja polkeneet köyhempien parasta ja mitenikä kaikki tämä olisi parannettava. Hän vaatii, mainitakseni vain yhden esimerkin, että kun varakas mies on maannut köyhän tytön, tulee hänen naida tämä tahi ainakin pitää huoli lapsesta *eri* tavalla eikä vain *kerrassaan* määrätyn “elatusavun” *varallisuuden mukaan*. N. s. obligatsioonioikeuden alalla ei saa vallita täydellinen sopimusoikeus, vaan lain tulee paljon enemmän kuin tähän asti suojella yhteiskunnan kovaonnisia palkka-, kauppa-, vuokra- ja maanvuokrasopimuksen alalla, työntekijän parasta omaisuutta: henkeä, terveyttä, työvoimaa, kunniaa ja siveyttä. Tässä suhteessa ei työväenkään sovi peräytyä etenkin *lastensa ruumiillisen, henkisen ja siveellisen kohottamisen suhteen jos kohta eivät itse enää saisikaan siitä nauttia*.

Vaikka Menger koskettelee monta epäkohtaa yksityisoikeuden alalla, olisi hän voinut kajota vielä moneen muuhunkin, esim. sakkojärjestelmään, jonka nojalla rikas pääsee rahoillaan monissa arveluttavissa jutuissa, kun taas köyhän täytyy sovittaa ne vankeudella.

Kuuluisin Mengerin kaikista teoksista on hänen “Uusi valtio-oppinsa” (Karin suomentama), ensimmäinen *juriidisesti laadittu valtio-oppi sosialistisella pohjalla*. Bebel (“Naisessa”), Atlanticus (“Production n. Konsumtion in Sozialstaat’issa”), Kautsky (“Sos. vallankumouksessa”) y. m. ovat tieteellisesti pohjustaneet samaa asiaa, ja Kautsky on esipuheessaan Atlanticus’*en* kirjaan huomauttanut tällöisen tulevaisuuden valtion kuvauksen hyödyllisyydestä, varsinkin agitatsioniin katsoen. Mitään erityisesti uutta sisällön puolesta ei Mengerin kirjassa liioin ole. Tämä sisältö on niin laaja, ettei ahdas tila salli pääpiirteissäkään tehdä siitä selkoa. ainoastaan muutamia huomautuksia. Menger tarkastaa kaikkia valtion eri suuntia ja laitoksia sosialistiselta

kannalta ja hän huomaa sängen paljon korjattavaa. Valtion tulee ennen kaikkea taata jokaiselle todellisesti ihmisarvoinen olo ja elämä. Vasta sitte saapi jokainen työnsä ja ansionsa mukaan jossain määrin enemmän (ei kuitenkaan koota pääomia perittäväksi). Sosialistinen valtio on toteutettavissa vasta vuosisatojen (!) kuluttua, aivan kuten Rodbertuskin arveli, ja se tapahtuu vähitellen siten, että suuromaisuus lunastetaan kansan omaisuudeksi (Kautskykin ehdottaa lunastusta, vaikka lunastussumma on enimmäkseen kokoon saatava tämän omaisuuden verottamisella) ja siten, että kunta ottaa toisen liikkeen toisensa perästä huostaansa.

Vielä jyrkempi on Mengerin ääni kirjassa Kansanpolitika (Karin suoment.). Hän sanoo tässä aivan suoraan, että "on jo suurestikin aika, että riistetyt ja sorretut kansankerrokset saavat oman oikeutensa, oman siveysopin ja etenkin oman politikansa". Päätekijänä tässä on "epäluuloisuus" yläluokan toimia kohtaan. Alaluokalla ja yläluokalla ei voi olla *sama politika*: "Kuten Macchiavelli kirjoitti vain ruhtinaita varten ovelat neuvonsa, tahtoo Menger kirjoittaa alhaisolle heidän oman politikansa." "Jos väitetään, että joku toimenpide on välttämätön uskonnon, isänmaan, kasallisuuden pyhien etujen tähden, voivat syvät rivit olla varmoja, että sellaisissa tapauksissa valmistellaan ryöstöretkiä heidän valtiollista ja taloudellista asemaansa vastaan." "Kansan syvien rivien ei tule pyrkiä ainoastaan vapauteen, vaan myöskin valtaan."

Sama käsitys vallan ratkasevasta merkityksestä ilmenee Mengerin "Uudessa Siveysopissa." Kuten jo Kautsky (Neue Zeit 29, 1 siv. 76 seur). on osoittanut, on siinä paljon ristiriitaisuuksia. Se ei kuulukaan varsinaiseen "juristisocialismiin" semmoisena. Jätän sen siitä syystä sikseen.

Mengerin ja iuristisocialismin pääerehdys on siinä, etteivät käsitä oikeusjärjestelmää jonkunlaisena toisarvoisena suuruutena, joka itse riippuu tuotantosuhteista (ekonomisista oloista) ja niiden kanssa muuttuu, vaan jonkunlaisena itsenäisenä, tuotantosuhteista riippumatto-

mana tekijänä, joka järjestyneenä täydelleen määrää inhimilliset olosuhteet etupäässä poliittisten valtasuhteitten perusteella. Epäilemättä on sangen hyödyllistä asettaa sosialistiset periaatteet selväpiirteiseen juristiseen järjelmään, niin kuin moni muukin sosialisti on kuvannut tulevan suuren valtion selvemmin tai epäselvemmin, mutta on aina muistaminen, että ekonomiset olot kulkevat omaa uraansa ja alati muuttavat suuntansa mukaan uskonnolliset, siveelliset, oikeudelliset ja yleensä kaikki inhimilliset olosuhteet, joko välittömästi tai välillisesti.

Vappu, Työmiehen kevätjulkaisu (Amer.) 1911.

Sosialismin historia

KYMMENVUOTIAALLE

Muinaiskreikan syvämietteinen filosofi, Herakleitos, jonka opin tutkimukseen Lassalle, Saksan työväen liikkeen suuri herättäjä ja agitaattori uhrasi melkoisen osan elämästensä, on lausunut, että luomakunnassa "kaikki on liikkeellä" (panta rei). Mikä yksinkertainen ja kuitenkin suuremoinen katsantokanta! Ei mitään ole pysyväistä, kaikki liikkellä, alituisessa liikunnossa. Kaikki on elämää — ja nykyäänhän kivilläkin väitetään sitä olevan — ja elämä aina vaihteleva, muuttelava. Solut luomakunnassa, jotka muodostavat jotakin näennäisesti pysyvää, ovat aina muutteluvia, ja aatteet — nekin aina muuttelavat.

Onko tämä muutokseen pyrkiminen teleologinen, tarkoituksenmukainen vai eikö, tahi onko se vaan kausaliteetin syy- ja seurauslain alainen, onko tässä vaihtelussa joku järjestys olemassa vai näyttääkö se vaan siltä — emme mene näitä kysymyksiä ratkaisemaan.